

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 239g/2024

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 942 alin. (1) și alin. (2) din Codul civil

(dobânda de întârziere în executarea obligațiilor pecuniare [II])

CHIȘINĂU

13 martie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 3 decembrie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 13 martie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 942 alin. (1) și alin. (2) din Codul civil, ridicată de dl avocat Vitalie Zama, în interesele BAA „Popa & Asociații”, parte în dosarul nr. 2c-1708/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Sesizarea a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecătoare Diana Tricolici de la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 23 iunie 2020, SRL „Tech GNS” a formulat o cerere de chemare în judecată împotriva BAA „Popa & Asociații” cu privire la încasarea datoriei, a dobânzii de întârziere, a penalității, a taxei de stat și compensarea cheltuielilor de judecată.

4. La 21 noiembrie 2024, în cadrul ședinței de judecată, dl avocat Vitalie Zama a ridicat, în interesele BAA „Popa & Asociații”, excepția de neconstituționalitate a articolului 942 alin. (1) și alin. (2) din Codul civil (în redactarea din 1 martie 2019).

5. Printr-o încheiere din aceeași dată, Judecătoria Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 46
Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Avera dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.”

7. Prevederile relevante ale Codului civil, adoptat prin Legea nr. 1107 din 6 iunie 2002 (în redactarea din 1 martie 2019), sunt următoarele:

Articolul 874

Rata dobânzii

„(1) În cazul în care, conform legii sau contractului, obligația este purtătoare de dobândă, se plătește o dobândă egală cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei aplicabilă conform alin. (2) dacă legea sau contractul nu prevede o altă rată.

(2) Rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei aplicabilă:

a) pentru primul semestru al anului în cauză, este rata în vigoare la data de 1 ianuarie din anul respectiv;

b) pentru al doilea semestru al anului în cauză, este rata în vigoare la data de 1 iulie din anul respectiv.”

Articolul 942

Dobânda de întârziere în executarea obligațiilor pecuniare

„(1) **În cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la dobândă de întârziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadenței plății până la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută la alin. (2) ori la o altă rată prevăzută de dispozițiile legale speciale.**

(2) Rata dobânzii de întârziere este egală cu rata prevăzută la art. 874 plus 5 puncte procentuale pe an, în cazul în care debitorul este un consumator, sau 9 puncte procentuale pe an, în celelalte cazuri. Cu toate acestea, dacă înainte de scadență obligația pecuniară era purtătoare de dobândă prevăzută de contract, în scopul determinării ratei dobânzii de întârziere, creditorul poate înlocui rata prevăzută la art. 874 cu rata dobânzii prevăzute de contract.

(3) Debitorul consumator are dreptul să facă dovada că prejudiciul suferit de creditor ca urmare a întârzierii plății este mai mic decât rata legală a dobânzii de întârziere.

(4) În cazul în care s-a stipulat o clauză penală, creditorul poate să ceară, la alegere, fie dobânda de întârziere calculată conform dispozițiilor prezentului articol, fie penalitatea pentru întârziere. De asemenea, creditorul poate cere despăgubiri pentru prejudiciul cauzat în partea neacoperită de dobânda de întârziere.

(5) Pe perioada în care suma de bani nu este plătită la scadență cu justificare, debitorul datorează doar dobânda de întârziere la rata prevăzută la art. 874. Debitorul consumator nu datorează asemenea dobândă de întârziere.

(6) Orice clauză contrară dispozițiilor prezentului articol în detrimentul consumatorului este lovită de nulitate absolută.”

ÎN DREPT**A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate**

8. Autorul excepției susține că instituirea dobânzii de întârziere în executarea obligațiilor pecuniare pe baza prevederilor contestate reprezintă o sarcină excesivă pentru debitor, fapt care îi afectează dreptul de proprietate garantat de articolul 46 alin. (1) și alin. (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

9. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

10. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul civil, adoptat prin Legea nr. 1107 din 6 iunie 2002 (în redactarea din 1 martie 2019), ține de competența Curții Constituționale.

11. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Astfel, Curtea constată că sesizarea a fost ridicată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

12. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile articolului 942 alin. (1) și alin. (2) din Codul civil. Potrivit acestora, în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la dobândă de întârziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadenței plății până la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută la articolul 942 alin. (2) ori la o altă rată prevăzută de dispozițiile legale speciale (articolul 942 alin. (1)). Rata dobânzii de întârziere este egală cu rata prevăzută la articolul 874 plus 5 puncte procentuale pe an, în cazul în care debitorul este un consumator, sau 9 puncte procentuale pe an, în celelalte cazuri. Cu toate acestea, dacă înainte de scadență obligația pecuniară era purtătoare de dobândă prevăzută de contract, în scopul determinării ratei dobânzii de întârziere, creditorul poate înlocui rata prevăzută la articolul 874 cu rata dobânzii prevăzute de contract (articolul 942 alin. (2)).

13. Curtea constată că articolul 942 alineatele (1) și (2) din Codul civil a constituit obiectul sesizărilor nr. 97g/2024, nr. 159g/2024 și nr. 207g/2024, examinate în Decizia nr. 135 din 24 octombrie 2024.

14. De principiu, verificarea anterioară a constituționalității normelor atacate nu constituie un impediment pentru a solicita controlul de constituționalitate al aceluiași prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate (DCC nr. 147 din 15 noiembrie 2022, § 23).

15. Curtea reține că cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate este un litigiu dintre persoane private/particulare: reclamantul este o societate comercială, iar pârâtul este un birou asociat de avocați. În speță, societatea reclamantă pretinde încasarea forțată a unei datorii, precum și repararea prejudiciului cauzat prin neachitarea datoriei la scadență, inclusiv încasarea dobânzii de întârziere. Autorul excepției de neconstituționalitate, el și pârât în litigiul menționat, pretinde că dobânda de întârziere calculată în baza normelor contestate ar constitui o sarcină disproporționată și excesivă care-i afectează dreptul de proprietate protejat de

dispozițiile articolelor 46 din Constituție și 1 Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

16. Curtea notează că dreptul de proprietate nu este un drept absolut și pe baza articolului 72 alin. (3) lit. i) din Constituție, legislatorul deține prerogativa de a reglementa prin lege organică regimul juridic general al proprietății, întemeiat pe principiile recunoașterii inviolabilității proprietății, libertății contractuale, protecției buneii-credințe, protecției consumatorului, recunoașterii inadmisibilității imixtiunii în afacerile private, necesității de realizare liberă a drepturilor civile, de garantare a restabilirii persoanei în drepturile în care a fost lezată și de apărare a lor de către organele de jurisdicție competente (a se vedea articolul 1 din Codul civil).

17. Având în vedere normele constituționale și principiile menționate *supra*, legislatorul a stabilit că: (i) „în condițiile legii, persoana lezată într-un drept al ei sau într-un interes recunoscut de lege poate cere repararea integrală a prejudiciului patrimonial și nepatrimonial cauzat astfel” (articolul 19 alin. (1) din Codul civil); iar (ii) „în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la dobândă de întârziere pentru suma respectivă din data imediat următoare scadenței plății până la data în care s-a efectuat plata, la rata prevăzută” de lege (articolul 942 alin. (1) din Codul civil).

18. De asemenea, legislatorul a stabilit că eventualul creditor are dreptul la despăgubiri pentru întregul prejudiciu cauzat prin neexecutarea obligației, „[...] cu excepția cazului în care debitorul demonstrează că neexecutarea este justificată” (articolul 934 alin. (1) din Codul civil). Legislatorul a prevăzut că „debitorul obligației care rezultă din contract sau alt act juridic este răspunzător doar pentru prejudiciul pe care l-a prevăzut sau putea în mod rezonabil să-l prevadă, la momentul asumării obligației, ca fiind rezultatul probabil al neexecutării, cu excepția cazului în care neexecutarea era intenționată sau din culpă gravă” (articolul 937 din Cod); „debitorul nu răspunde pentru prejudiciul suferit de creditor în măsura în care creditorul a contribuit la neexecutare sau efectele sale” (articolul 938 din Cod), precum și că „debitorul nu răspunde pentru prejudiciul suferit de creditor în măsura în care creditorul a putut să reducă prejudiciul luând măsuri rezonabile” (articolul 939 alin. (1) din Cod). Având în vedere eventualele conflicte dintre părțile unui raport juridic civil în legătură cu determinarea prejudiciului concret, legislatorul a adoptat norme juridice care permit instanțelor de judecată să ia în considerație argumentele părților contractante și să asigure un echilibru corect între interesele părților contractante. Respectiv, din textul sesizării, Curtea nu poate reține argumente potrivit cărora legislatorul la stabilirea ratei dobânzii de întârziere pentru obligațiile pecuniare și-ar fi depășit competența constituțională.

19. În subsidiar, Curtea reiterează că legislatorul a prevăzut că în relațiile la care nu participă consumatorul, chiar dacă debitorul nu a plătit la scadență, dar are o justificare pentru aceasta în sensul articolului 903 din Codul civil, acesta datorează doar dobânda de întârziere la rata prevăzută la articolul 874 (a se vedea DCC nr. 135 din 24 octombrie 2024, § 30).

20. Referitor la capătul sesizării care pretinde că instituirea dobânzii de întârziere în executarea obligațiilor pecuniare pe baza prevederilor contestate reprezintă o sarcină excesivă pentru debitor, Curtea observă că autorul

excepției a reprodus texte din hotărârile Curții Europene fără a prezenta argumente care să demonstreze în ce mod prevederile contestate contravin articolului 46 din Constituție. În situații similare, Curtea a respins ca inadmisibile sesizările formulate astfel, precizând că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument. De asemenea, Curtea a subliniat că nu-l poate substitui pe autorul excepției în invocarea argumentelor de neconstituționalitate (DCC nr. 52 din 4 mai 2023, § 27; DCC nr. 144 din 31 octombrie 2023, § 23).

21. Prin urmare, având în vedere cele menționate, Curtea reține că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate în discuție nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 942 alin. (1) și alin. (2) din Codul civil, ridicată de dl avocat Vitalie Zama, în interesele BAA „Popa & Asociații”, parte în dosarul nr. 2c-1708/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 13 martie 2025
DCC nr. 35
Dosarul nr. 239g/2024*